

Man of the Land – En Mann av Jorden (x. Del side y-z i originalheftet)

Emma Matilda Satter

Hun ble født 16 mai 1881 og var det mellomste barnet i Andrew og Dorotheas familie. Et fantastisk lite menneskebarn med en usedvanlig utholdenhet, besluttsomhet og styrke til å klare det liver bringer.

Hun er nå, I 1977, 96 år gammel og har vært igjennom godt og ondt. Hun har valgt å ha et positivt utsyn og med det har hun fått et godt og lykkelig liv. Hun er også velsignet med et langt live. Hun vokste opp i Morris, Framnas og Cyrus, hvor hun bodde med familien i de forskjellige bostedene som årstidene og arbeidet tilsa.

Rebecca skrev dagbok i 1910 og 1911 hvor hun fortalte om seg selv og hvordan livet artet seg for Satter familien. Familimedlemmene som fortsatt bodde hjemme nå var Adelia - 11 år, Beccie - 16 år, Olaf -18 år, Lewey – 23 år, og Mal som var 27 år og Emma som var 29. Resten av familien var nå gift og hadde flyttet hjemmefra.

De seks barna og Mamma og Pappa pendlet mellom huset i byen og Satter Hill Farm. “Queen” og vognen kjørte turen regelmessig med så mange Sattere ombord som mulig. Beccie forteller at noen ganger var lasset for stort og da måtte de ta tømmer vogna og da måtte alle sitte på den. Jentene foretrakk den lille vogna og var flau å over å komme til tilstelninger på lastevogn. Emma og Beccie tok ofter turer med “Queen”, og var flinke til å kjøre hest og vogn. Bak huset i byen hadde de en låve . Den sto i brann den 4 oktober 1910, etter flere nærliggende låver brant ned. Låven til Zahl ble delvis brent, så tok Satter låven fyr flere ganger. De klarte å slukke brannen og dermed var låven reddet.

Jentene var interessert i å sy klær. De sydde “liv” jabo, , forklær, puter, nåleputer og de broderte. De hadde mye morro! De var på alle tilstelningene på skolen og i kirken, Couty Fairs, Klubber, og handle ture. Noen ganger dro de til Benson, og Em og Mal dro til og med til St. Paul. Kusinen Olava fra Norge var ofte på besøk.

En fetter, Ole Flaten, var på besøk. Han skulle til Norge og hadde ikke vært I Morris på 20 år. Det var litt av en begivenhet. Det måtte fotograferes; Pappa, Ole og Lewey, de tre jentene, Mal, Beccie og Em ble forevige i hengekøyen. Dette ble laget til et postkort sendt vidt og bredt til slektninger. 17 september 1910 begynte treskingen, og the County Fair var den andre oktober. Kurvball turneringer, overnattinger, piknik og fest sto ofte på kalenderen.

I 1911 bestemte Lewey seg for å lære om å arbeide. i bank . Han skrev seg på et kurs ved et akademi I Glenwood. Han reiste den 2. januar og etter en måned var han hjemme igjen. Han bestemte seg for at han ikke likte seg der.

Det var ikke bare sosiale aktiviteter. De skulle også bake og lage mat, de skulle gjøre rent, og det var klesvask og stryking som skulle gjøres. Om sommeren plukket de massevis med jordbær; 4 melkebøtter om dagen. Halvveis gjennom sesongen hadde de hermetisert 65 quarts (71 liter). Pappa og Mamma gikk ofte bort på denne tiden siden alle barna untatt Adelia var voksne nå.

Den 30 april, 1911 reiste Emma hjemmefra for å gå sykepleien. Hun gikk på the Lutheran School of Nursing (Lutherske sykepleierskolen) i St. Paul.

I dagboken sin skriver Rebecca om Mammans 59 – års dag den 25 august. Beccie bakte en kake og lagde iskrem, de hadde også en vannmelon. Hun broderte en nålepute i presang. Det neste innlegget forteller at de venter at Emma skal komme hjem den 3. september 1911. De

Man of the Land – En Mann av Jorden (x. Del side y-z i originalheftet)

har flyttet til huset i byen og Mamma og Beccie har svertet ovnen på formiddagen. På ettermiddagen dro Dillie og Beccie for å møte Emma. “Vi var glade for å ha henne hjemme igjen, hun hadde med seg flere dekorerte tre stykker hun hadde brent (hobby)” Da hun bar hjemme bakte Emma massevis av gode kaker til familien og Kvinne Gruppen. De hadde et selskap for Emma før hun reiste tilbake den 24 september. De hadde hjemmelaget iskrem, vannmelon og kake, og de pratet lenge; så kom bussen og kjørte Emma tilbake til St. Paul.

Så tilbake til gården, trærne som Pappa hadde plantet var nå store trær. Eiendommen var nå 40 acres med tett skog. Veien inn var små svingete kjørreveier som var gode in fint vær, men umulige å komme fram på med bil når det var lere og snø. Satter familien brukte fortsatt hest og vogn. Skogen var full av fugler, og spesielt Mourning Doves(duer). Jeg vil alltid forbinde Satter Gården med duene som kurrer. Det heter nå Wagners Struggle, men duene er der den dag i dag.

Emma M. Satter giftet seg med Henry Frandsen den 24 juni 1916. Henry ble født i Schleswig, Danmark den 27 august, 1866. Han kom til Amerika I 1888 og bosatte seg på et homestead 3.5 miles (5,5 km) utenfor Drake, North Dakota I 1902.

Emma og Henry fikk to barn, David Henry, 4 mai, 1917 og Sylvia Gladys, 14 juni, 1921. Sylvia og Dorothy Darling (kusiner) ble døpt sammen 23 september, 1921. Emma besøkte ofte Satter Hill med barna David og Sylvia. Hun kom også hjem da faren Andrew Satter døde, 18 september 1921.

David døde av krupp den 8 februar 1926. Han hadde vært syk I en uke. Han var 8 år og 9 måneder gammel. Først kom denne tragedien, så døde Henry 4 oktober 1927, 61 år gammel. Hun innså at det lykkelig og trygge livet hun hadde hatt i 11 år var over, og ordnet arveoppgjøret, og flyttet hjem til Satter Hill for å bo hos sin mor i det nye huset. Molly bodde hos Dorothea, og nå bodde også Emma og Sylvia hos Moren Dorothea den sommeren. Så leide Emma en leilighet I Cyrus så Sylvia kunne gå på skolen i byen i 1928. Emma giftet seg med Charles J. Lenartsen fra Cyrus, Minnesota den 27 november 1929. De bodde på en gård syd vest for Cyrus. I 1959 flyttet Charlie og Emma inn hos Sylvia for vinteren. Alderen røynet på, vinter I Minnesota er VINTER. Den 17 mars 1960 døde Charlie mens han sov...og Emma fortsatte å bo hos Sylvia men hun reiste til gården i Cyrus på korte besøk.

Emma levde til hun ble nesten 100 år – 15 mai 1881 - 30 april 1981. Det er lenger enn noen annen i familien så vidt vi vet. Takk må gå til en hengiven datter som pleiet og hadde kjærlighet for sin mor i alle årene etter mannen døde. De gjorde mye sammen, de shoppet og hadde sans for elegante klær, reiste på interessante reiser, blandt annet til Hawaii. Sylvia var ansatt hos General Mills i Minneapolis. Hun giftet seg aldri, så hun enga seg til sin mor.

Annete Krestine og Malena Josephine Satter

“The real Satter twins”

“De egentlige Satter tvillingene.”

Man of the Land – En Mann av Jorden (x. Del side y-z i originalheftet)

Dorothea og Andrew Satter fikk tvillingdøttrene Malena og Annette den 22 august 1883. De ble alltid tiltalt some Molly og Nettie i familien. Nettie giftet seg, 26 år gammel den 25 oktober 1909. Hun og mannen Christ Karlstad bosatte seg i Banks, ND. De fikk to barn, Johnnie, 19 desember 1910, og Andrew, 30 oktober 1912. De kom tilbake til Morris i 1919, og bodde et år hos Satter familien. Christ drev gården for svigerfaren under første verdenskrig. Etter seksten års ekteskap døde Christ den 20 juli, 1925.

Både Johnnie og Andrew kom på besøk til Satter familien etter de ble voksne. Johnnie kom i 1938. Han var forsikrings selger. Han var en vennlig person, og hadde en slags western stil. Han giftet seg aldri. Johnnie døde den 24 april, 1944, 34 år gammel. Nettie døde den 17 november, 1946 i Sherman Oaks, California.

Andrew giftet seg med en kvinne fra fra Watford City, ND, hvor de bodde en tid under oppveksten. Han ble industri ingeniør (Industrial Engineer) og var dyktig og vellykket. Jeg traff ham bare en gang. Han var på en snarvisitt med familien, og de tok bilder av oss. Han var veldig snill mot sin mor, og begge tvillingene bodde hos han en stund i California. Andrew er også borte nå. Han døde i 1974, 63 år gammel.

Netties sønn Andrw med sin datter, 1. januar 1943

Andy's mother's family -
2 views

Nettie Rebecca Emma Louise Molly
Clara Adelia

and Nettie on
the far right (Arnold's twin)

Lara
Molly

Molly Satter

from Clara Gibson 2005

Molly og Nettie kunne snakke i munnen på hverandre og de visste hva den andre sa og tenkte. De var som erteris.

Molly giftet seg ikke før hun var 51. Hun giftet seg med Henry Halvorson den 26. januar, 1936, Han var melkebonde. Han var en redelig man som alle likte. Vi kjøpte storfe fra ham en gang.

Molly og jeg snakket mye sammen under min oppvekst. Hun var litt ensom da hun var den eneste igjen hjemme etter å ha vokst opp i en så stor familie. Hun pleide å si: "Noen må være her å ta vare på Mamma." Det var faktisk omvendt, men jeg sa meg selvfølgelig enig. Hun tok det tyngste arbeidet og ellers hva Bestemor Satter ville ha gjort. Hun var veldig religiøs. Hun var sterk i troen. Hun sa at det var lett for henne å sette Herren først her i livet siden Han var den eneste hun hadde.

Hun var veldig glad i barn, men fikk aldri noen selv. Hun ga døpefonten til the First Lutheran Church. Hun skrev alltid inn de nyfødte i familien i the Cradle Roll (Barne Registeret?). Hun var nær venn av pastoren og hans familie, Rev. Peterson, og de inviterte henne ofte hjem til seg på middag. Hun hadde stor glede av deres barn.

Jeg husker godt da hun skulle gifte seg. Hun spurte meg om jeg kunne spille brude marsjen til bryllupet som skulle stå hjemme. Jeg var ingen flink musiker, og da jeg tok piano timer, rotet jeg meg gjennom en konsert med et stykke som heter "Roser i min Hage". Jeg sa: "Ok, jeg forsøker." Jeg hadde akkurat vrikket kneet i en kurvball kamp og kunne ikke gå og var hjemme fra skolen. Jeg hadde massevis av tid til å øve, og det gjorde jeg også. Jeg pugget hver note, og kunne alt utenat, men det var det med timingen. Jeg tror det hørte ut som Brude Marsjen.

Molly hadde fått satt opp håret hos friserdamen. Hun var så vakker. Jeg satt litt sminke på henne, og brukte en svak rosa neglelakk på neglene. Det var første gangen for alt dette. Hun skrev ned noen ord før seremonien, og jeg kan enda se henne for meg der hun stopper opp og titter på de nylakkerte neglene og smiler for seg selv.

Molly og Henry flyttet fra Morris til Northfield i 1936. Jeg traff henne bare noen ganger etter det, da hun og Henry kom på besøk. Den siste gangen de var her var det for å selge sin part av eiendommen til Clarence. Vi inviterte dem hjem til middag og Molly hadde glede av å se igjen morens hjem. Det var jo også hennes tidligere hjem. Molly døde da hun var 78 år, den 30. juni,

Man of the Land – En Mann av Jorden (x. Del side y-z i originalheftet)

1961.

Vi likte Henry, alle sammen.

Pappa syns han var “a good old scout”. (et kompliment/ annerkjennelse)

Henry Halvorson ble født 27. september, 1881.

og døde 14. september 1966, 85 år gammel.

Lewis Alfred Satter

I dette kapittelet i sagaen om Satter Familien forteller jeg om mine minner og erindringer om Lewey, som hadde sin tid på denne eiendommen fra 24. oktober 1887 til 30 september 1951. Han var Andrew og Dorothea Satters niende barn. Han var den yngste i familien i seks år, til broren Olaf kom til verden. Han var mild, kjærlig og snill. Han var bekymret for sin mor og var hengiven til henne, og det var gjensidig. Han var usedvanlig sterk og atlestisk, og han likte å konkurrere med min far, Robert Darling.

Som voksen ville han bli bonde og han ville drive hjem gården med faren. Han ville at faren skulle bygge en ny og moderne låve, men det ble det aldri noe av. Han ventet på låven sin som Bestemor ventet på huset sitt. I mellomtiden traff han en pike han likte, men hun var ikke interessert. Han ble motløs etter det, og for å gjøre vondt værre brøt første verdenskrig ut. Han bestemte seg for ikke å gå i krigen. En ting med Onkel Lewey var at han var vedvarende og sta. Det han gjorde var en uhørt ting i dag, han pakket noen ting og dro opp i åsene i South Dakota. Han anla sjegg og bodde utendørs. Det var til ingen nytte, han ble inhentet og ble straks sendt til Frankrike med en maskinpistol divisjon. Da han kom tilbake var en av de første tingene han gjorde å samle sammen uniformene og det militære utstyret han hadde; uten et ord gikk han opp på toppen av bakkene og satte fyr på alt sammen. Han snakket aldri on tiden han var i hæren.

Han reiste rundt en stund før han kom tilbake til gården. Mine foreldre flyttet til sitt nye hjem på den andre siden av veien, og Lewey flyttet inn og bodde der resten av livet. Han giftet seg aldri. Han hjalp moren med hagen og gjerdene og plantet frukttrær (dusiner av dem) og busker. Han elsket peoner, og plantet rader av dem i alle farger. Han hadde jordbær og poteter og minst en acre rabarbra. Han lagde sin egen hjemme brygg, og litt etter litt ble han mere og mere som en eneboer. Det var alltid noen på besøk hos Satter familien på søndag ettermiddag og noen ganger kom han ut fra huset sitt og noen ganger holdt han seg inne. Når peonene sto i blomst kom han til oss med hele baksetet fullt av peoner. Alle vasene i huset var fulle. Når han følte for det, så kom han over til oss. Vi barna likte Onkel Lewey. En gang skulle noen av oss spille en morsom spøk, trodde vi. Han pleide å gi oss brød med smør og sukker på, noe vi synes var veldig godt. Vi gikk rundt gårdsplassen og kom tilbake etter et stykke til og enda et. Vi trodde han ville miste tålmodigheten som de fleste voksne gjorde og si at nå er det nok. Vi spiste til vi holdt på å sprekke, og han smurte brødkiver uten en mine. Han gikk av med seieren, det er sikkert. Han måtte sikkert dra til byen og kjøpe ekstra brød og smør. Jeg har ser på alle bildene av Lewey at hvor Lewey var, var det også en hund.

Onkel Lewey hadde indianer venner. De kom av og til og var hos på besøk en stund. Folk var da litt redd for det ble gjerne høy stemming. En dag gikk jeg med min far rundt jordene, jeg likte å gjøre det, da to indianer damer kom langs veien fra Satter og begynte å skyte i luften. Far sendte meg hjem. Jeg så aldri indianer mennene for jeg fikk aldri lov å gå på besøk når de var der.

Man of the Land – En Mann av Jorden (x. Del side y-z i originalheftet)

Dette bildet minner meg om den spøken Satter brødrene og min far gjorde med Dede (Adelia). Hun skulle ta med seg hjem den nye og veldig viktige kjæresten så familien kunne treffe han for første gang. Dette var Art Gunness fra Abercrombie. Dede var opprørt over at brødrene ikke gjorde nok for å bli ferdig. Hun ville at alt skulle pyntes på og hun ville til og med at de skulle male litt. Og det gjorde de. på låveveggen sto det med store bokstaver : “Velkommen Hertugen av Abercrombie.” Da Dede så det da hun våknet på morgenen, begynte hun å grate. Bestemor ga ordre om at det kulle males over snarest. Art fikk ikke høre om dette før mange år senere: han syns det var morro. Gjett hvem som arvet de berømte Hagen Forty? Lewey. Disse Forty var alltid til frustrasjon for Bestefar Satter. De lønte seg ikke. Han var alltid der for å “inspisere “ disse Hagen Forty. Foruten det at de ikke ga avkast som forventet, så kom han i tvist med naboen , Herr Bruns, over grensene, og da ville ikke Herr Bruns leie lenger. Svigersønnen, F. E. Halbe, leide i senere år, og nå eier hans sønn Phil disse Forty.

Bestefar Satter var bestemt når det gjaldt grenser og gjerder. Det oppsto enda et problem, denne gangen med Herr Lee. Bestefar tok Herr Lee i armen for å vise hvor grensen gikk, det oppsto et basketak, og resultatet ble at Herr Lee anla sak mot Herr Satter.

I 1942 kom Lewey på ideen om en ny vei som skulle gå til alle som bodde på Satter Hill. Han brukte mye tid på å planlegge og måle undersøke dette, og til slutt skrev han søknader om å begynne på veien. Det var mange kopier og ark av disse dokumenten. Han kom inn til byen og spurte om jeg ikke kunne skrive dette på maskin for ham fordi jeg netopp hadde tatt et kurs på handelsskolen. Det gjorde jeg,, selvfølgelig. Han var i fyr og flamme over prosjektet. Jeg var veldig lei meg for hans del at det aldri ble noe av. Jeg var enda mere lei meg da jeg selv flyttet dit ut fem år senere og fikk strevet med å komme meg til hovedveien på de eksiterende veiene.

Onkel Lewey hadde sitt eget unike arkivsystem hjemme i trappa opp til annen etage.

Der arkiverte han kvitteringer, cash, vekslpenger, sjekker og alle andre papirer osv.

En sjekk skrevet ut til en heis (grain elevator?) i Morris, ble funnet etter han døde. Den var veldig gammel. Min far og Dick gikk til eieren, Ted Lawler, før a forhøre seg om å få ut kontanter på den. Han sa at det kunne de gjerne gjøre, men han sa “for gamle tiders skyld, ville ikke jeg gjøre det.” Så fortalte han om noe som hendte da han og Lewey var ungdommer. De kom mot hverandre på gaten fra motsatte retninger. Uten et ord, slo Lewey han i bakken så han mistet bevisstheten. Det var hele historien og han fikk aldri vite hvorfor.”

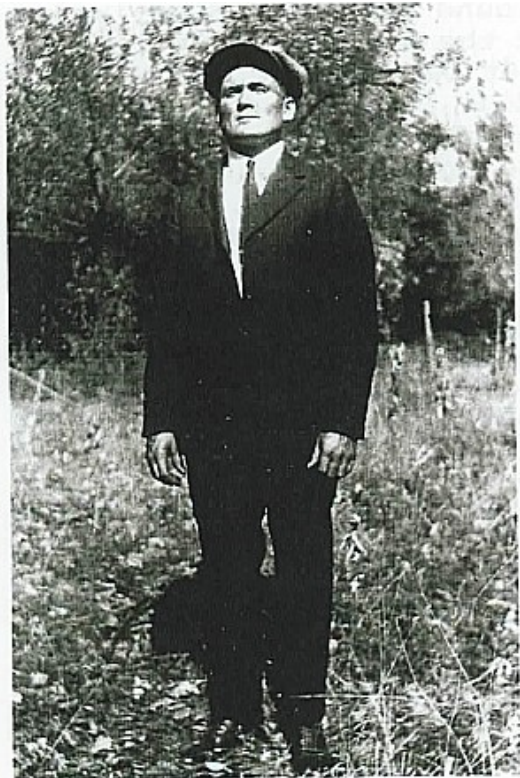
Da Lewey var ung hadde han rykte på seg til å være god til å sloss, og han var tøff. Han var alltid veltrent. Det var en Sheriff som het Stanley Ryhan. Han var en tøff man og navnet hans bar respect. Old timere forteller om hvordan Lewey og Sheriff Ryhan målte hverandre opp og ned når traff hverandre. Det ble spekulert om hvem som ville vinne dersom de gikk i tottene på hverandre. Det kom aldri så langt.

I de senere år brukte Lewey å hjelpe Clarence å rydde sten på eiendommen. Han hadde også ei

Man of the Land – En Mann av Jorden (x. Del side y-z i originalheftet)

trehytte som var bygget til å sole seg i. Han hadde bier, og hagen og frukt trær. Han pensjonerte seg som ung mann, og hadde arven til å leve av. Bare en ugift person kunne gjøre det. Han etterlot seg til og med \$19 000 i arv som ble delt mellom hans søsken.

Han hadde venner, for det meste unkarer som bodde alene, som han selv gjorde. Dan Lianer, Leo og Izzy Kane. Min mann, Dick, forteller at hans far Frank snakket om at han var Leweys venn. Han kjørte ofte til Lewey for å kjøpe gulrøtter og grønnsaker. Dicks far drev Biljardhallen den gangen, og den var berømt for god mat og rettferdige priser.

Da Dick og jeg flyttet ut til Satter Hill var brønnen i dårlig stand på hjemstedet, hvor de bodde, så Lewey og Satter familien bar vann fra vår brønn. Lewey pleide å komme tidlig på morgenen før vi sto opp. Vi så han nesten aldri. Han var en morgenfugl. Da jeg arbeidet i byen var Lewey dagens første kunde i banken, og før han kom dit hadde han allerede handlet det han skulle og var på vei hjem med varene. Han var alltid tidlig ute med julekortene. Det første kortet var alltid fra han., rundt den 5 desember. På vinteren når veien hans var stengt, tok han med seg en strie sekk og kjørte inn til byen med Clarence for å handle. Han hadde alltid salt svinekjøtt og hermetisk frukt i huset.

THE SHIP ON WHICH I SAILED HAS ARRIVED
SAFELY OVERSEAS.

Name Lewis Satter
Organization 414 Casual Co.
American Expeditionary Forces.

Han husket alltid bursdager. Når jeg traff han, i hagen for eksempel, ville han “vel, den og den har bursdag på den og den datoen” og han kunne ramse det opp en måned før og etter dagen. Han husket bursdagene til alle niesene og nevøene utenat. Han overrasket Dicks mor, Erma, en dag med at han minnet henne på bursdagen til en av hennes egne barn.

Han var den mest stille og mildeste person jeg noen gang har truffet, og han snakket så rolig. Han gikk ut og inn i hagen sin som en skygge.

Han kom aldri til middag. Vi hadde ofte besøk. Vi inviterte han også da vi hadde familien på besøk, men han kom aldri. Dick bar da over til han en tallerken med det vi hadde til middag. Døren var alltid låst, og Dick måtte stå og banke på en stund før han endelig åpnet døren litt og takket så mye i dørsprekken. Neste morgen sto den tomme tallerkenen ved bakdøren.

Han verdsatte å være alene, lot trærne og buskene vokse høye rundt huset. Bruce Olander kom en gang til Satter gården for å hente gjødsel til hagen sin og han ble sittende fast på gårdsplassen. Det så ut som ingen var hjemme hos Satter, så han kom opp til oss. Vi hadde en splitter ny C Farmall traktor som nettopp var levert, og jeg visste ikke hvordan jeg skulle starte den og langt mindre kjøre, og det visste ikke han heller. Vi hadde ikke telefon, og Dick hadde tatt bilen til arbeide. Herr Olander bestemte seg for å hente Lewey, og han var borte lenge. Han fikk til slutt overtalt Lewey til å komme, men han hadde aldri kjørt en traktor. Til slutt måtte herr Olander bare vente til noen kom hjem.

Dick holdt alltid øye med når han hadde sett Lewey, og han var bekymret for han hadde ikke sett han på flere dager, og han fikk ikke svar når han banket på. Dick gikk til slutt til Clarence, og de hentet så pappa og de banket på og ropte. Lewey åpnet til slutt døra, men han var i dårlig form. Pappa gikk inn og ringte Olaf og beskrev hans tilstand. Olaf sa han skulle komme så fort han kunne, og han kom fra Prairie Du Chien på noen få timer. Han tok over ansvaret, og Dick hjalp til å bære Lewey ut i Olafs bil så de kunne kjøre han til sykehuset. Der døde han noen uker senere, den 30 september 1951, 64 år gammel.

Vi har noen ting etter Onkel Lewey som vi verdsetter høyt. En gammel solid gyngestol. Vi brukte et rundt bord og to stoler i mange år. Randee og Steve har bordet og stolene nå. Mange av bildene i Satter Familiens Historie var fra han.

Han brennte ikke riktig alle tingene han hadde fra militær tjenesten og krigen. Blandt tingene hans fant vi en Honorable Discharge from the Army (Hederlig Dimittert fra Høeren). Han hentet aldri sin krigspensjon eller søkte om fordeler fra sin tid i høeren. (Applied for benefits). Han snakket aldri om den tiden han var i militæret, så hans status var aldri kjent før etter han var død. Det er en ting til jeg har, lomme Testament hans. På insiden står det skrevet: “25 desember, til Lewis Satter, Med kjærlighet fra Mor.”